

e- Κοκκινোসκουφίτσα

Ξαναγράφουμε το παραμύθι

Ζηκούλη Κωνσταντίνα

Μηχανικός Η/Υ και Πληροφορικής, MSc

Πληροφορικός – Δασκάλα

Λέξεις κλειδιά: Saferinternet.gr, διδακτικές προτάσεις, ασφαλής χρήση, Διαδίκτυο, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Εισαγωγή

Από τον 17^ο αιώνα και νωρίτερα άρχισε να ακούγεται το γνωστό παραμύθι.

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε ένα κοριτσάκι που το έλεγαν Κοκκινোসκουφίτσα. Όταν αρρώστησε η γιαγιά της, που έμενε στο δάσος, αποφάσισε να της πάει φαγητό. Η μαμά της τη συμβούλευσε πώς να περάσει με ασφάλεια το δάσος. Η Κοκκινোসκουφίτσα όμως εμπιστεύθηκε τον λύκο και πήγε από το μακρύτερο μονοπάτι, ενώ ο λύκος πρόλαβε να πάει στο σπίτι της γιαγιάς της και να την φάει. Όταν έφτασε εκεί η Κοκκινোসκουφίτσα – μετά τη γνωστή στιχομυθία – ο λύκος έφαγε και την ίδια. Λύση στο δράμα δίνει ο ξυλοκόπος που σώζει γιαγιά και εγγονή...Και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα...

Μέσα στην απλή αυτή ιστορία συμπυκνώνονται αλληγορίες και συμβολισμοί που αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης παιδοψυχολόγων και ψυχαναλυτών καθιστώντας το παραμύθι του 17^{ου} αιώνα επίκαιρο μέχρι και τη σημερινή εποχή του Διαδικτύου, του VDSL, της ελκυστικής ταμπλέτας.

Αλήθεια, δεν είναι το Διαδίκτυο ένα δάσος πληροφοριών και υπολογιστικών συστημάτων; Ο κακός λύκος δεν είναι ο οποιοσδήποτε άγνωστος επιθυμεί να κάνει κακό; Μήπως υπάρχουν και άλλοι λύκοι; Η Κοκκινোসκουφίτσα δεν καθίσταται πλέον e-Κοκκινোসκουφίτσα (ηλεκτρονική Κοκκινোসκουφίτσα); Ένα παιδί, κάποιος μαθητής μας, που κρατάει αντί για καλαθάκι το iPad εισχωρώντας στο άγνωστο δάσος του Διαδικτύου; Ένα παιδί που έχει την ίδια περιέργεια για το καινούριο, την ίδια διάθεση να δοκιμάσει τα “μη”, την ίδια αθωότητα να εμπιστευθεί; Και η μαμά μένει πίσω. Άραγε καμαρώνει για την ανεξαρτησία του παιδιού της και την ευκολία με την οποία χειρίζεται τη ηλεκτρονικά μέσα; Φοβάται; Δεν γνωρίζει; Δεν προλαβαίνει; Το σχολείο έχει κάποιον λόγο; Πιστεύουμε πως έχει και η εμπειρία μας συνηγορεί σε αυτό.

Ο ρόλος του Σχολείου

Προσπαθούμε να ξαναγράψουμε την ιστορία από το μετερίζι της σχολικής τάξης. Προσπαθούμε να ενημερώσουμε τους μαθητές μας και να τους μάθουμε πως να αξιοποιούν τις δυνατότητες που τους παρέχει το Διαδίκτυο με ασφάλεια ελαχιστοποιώντας τους κινδύνους. Αυτό γίνεται μέσα στο μάθημα των Τ.Π.Ε. που τα τελευταία χρόνια έχει εισαχθεί ως μάθημα του ωρολογίου προγράμματος στα Σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με Ενιαίο Αναμορφωμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (Ε.Α.Ε.Π.)

[Το πλαίσιο επαφής των μαθητών με το Διαδίκτυο περιγράφεται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), στο Αναλυτικό Πλαίσιο Σπουδών (Α.Π.Σ.) (Εφημερίς της Κυβερνήσεως Αρ. φ. 304/2003, σσ. 4147-4148, 4145) καθώς και σε πολλές νεότερες αποφάσεις του υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (π.χ. την απόφαση 113719/Γ1/03-10-2011 σχετικά με την έγκριση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την Πιλοτική τους εφαρμογή του διδακτικού πεδίου Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών)].

Προκειμένου να διευκολυνθεί η διεξαγωγή του μαθήματος μοιράστηκαν στους Πληροφορικούς των 800 σχολείων με Ε.Α.Ε.Π. σχετικοί οδηγοί όπου περιλαμβάνονται δραστηριότητες σχετικές με την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου. Στα βιβλία αυτά περιέχονται αξιόλογες διδακτικές προτάσεις. Όμως, το γεγονός της μη ύπαρξης βιβλίου μαθητή αφήνει μεγάλα περιθώρια αυτενέργειας στους Πληροφορικούς που διδάσκουν το μάθημα και οι οποίοι καλούνται να διαμορφώνουν σχετικό εκπαιδευτικό υλικό για ένα αντικείμενο που διαρκώς μεταβάλλεται και εξελίσσεται.

Βοηθός στην προσπάθεια διαμόρφωσης κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στάθηκε η ιστοσελίδα της Δράσης Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης Saferinternet.gr. Από τις διδακτικές προτάσεις που θα παρουσιαστούν διαπιστώνεται εύκολα ότι η προαναφερθείσα ιστοσελίδα μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό διδακτικό μέσο συμπληρώνοντας, σε ποικίλα επίπεδα, τις δημιουργικές και βιωματικές δραστηριότητες που θα σχεδιάσει με μεράκι ο εκπαιδευτικός για να βοηθήσει τους μαθητές του να ενημερωθούν, να διασκεδάσουν, να ευαισθητοποιηθούν και, τελικά, να αποκτήσουν σωστές συνήθειες και πρακτικές στη χρήση του Διαδικτύου.

Το υπόβαθρο των διδακτικών προτάσεων

Η ως τώρα εμπειρία μας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση έχει δείξει ότι:

- Α) οι μαθητές της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού έχουν ήδη διαμορφώσει στάσεις και δεξιότητες στη χρήση του Διαδικτύου,
- Β) η ηλικία στην οποία οι μαθητές έρχονται σε επαφή για πρώτη φορά με το Διαδίκτυο και τις υπηρεσίες του τείνει να μειώνεται,
- Γ) οι μαθητές επιδιώκουν την ενημέρωση τόσο των ίδιων όσο και των γονέων τους,
- Γ) ως αποτέλεσμα των παραπάνω κρίνεται απαραίτητος ο προσεκτικός σχεδιασμός δραστηριοτήτων που εμπλέκουν μαθητές ακόμα και της Α' Δημοτικού σε θέματα δημοσιοποίησης προσωπικών δεδομένων, χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, προστασίας των κωδικών κ.λ.π.

Αυτές τις δραστηριότητες θα θέλαμε να μοιραστούμε μαζί σας. Πρόκειται για απλές δοκιμασμένες δράσεις που μπορούν να υλοποιηθούν εύκολα είτε στο μάθημα των Τ.Π.Ε. είτε να ενταχθούν σε κάποιο από τα υπόλοιπα μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος της συγκεκριμένης τάξης. Η παρουσίαση γίνεται ανά τάξη και είναι φυσικά ενδεικτική των όσων μπορεί να κάνει ένας εκπαιδευτικός.

ΣΤ' Δημοτικού

Ως μια πολύ καλή αφορμή μπορεί να χρησιμοποιηθεί η συμμετοχή του Σχολείου στην Παγκόσμια Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου που συνήθως είναι τον Φεβρουάριο αφήνοντας στον εκπαιδευτικό ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα προετοιμασίας.

Οι μαθητές επισκέπτονται την ιστοσελίδα saferinternet.gr προκειμένου να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με την συμμετοχή του Σχολείου στον εορτασμό.

Παράλληλα εργάζονται σε ομάδες προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες (ιστορικά στοιχεία, τεχνολογία, χρήσεις κ.λ.π.) για τις υπηρεσίες του Διαδικτύου. Μέσα από συζήτηση και με προβολή κατάλληλων βίντεο ενημερώνονται για τα πλεονεκτήματα, τους κινδύνους και την ασφαλή χρήση των υπηρεσιών. Εξαιρετικά βοηθητικό είναι το βιβλίο «Μαθαίνω να σερφάρω στο Διαδίκτυο δημιουργικά και με ασφάλεια» («Τα πρώτα βήματα» και «Για προχωρημένους») στις σελίδες του οποίου μπορεί κανείς να βρει πλούσιο υλικό για αξιοποίηση στην τάξη.

Ανάλογα με τις προϋποθέσεις συμμετοχής – που συνήθως για τα Δημοτικά είναι η δημιουργία αφίσας – ο εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει ποικιλία εργαλείων για την παραγωγή της π.χ. λογισμικό ζωγραφικής και επεξεργασίας εικόνων, συσκευές ψηφιοποίησης, κειμενογράφο, λογισμικό δημιουργίας πολυμέσων κ.λ.π.

Ένα από τα θέματα που ενδιαφέρει πολύ τους μαθητές των δύο μεγαλύτερων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου είναι φυσικά τα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Ζητούμε από τους μαθητές να κατεβάσουν το φυλλάδιο με την κατηγοριοποίηση

του PEGI και συζητούμε το περιεχόμενο του δίνοντας τους έναν σαφή οδηγό αξιολόγησης των ηλεκτρονικών παιχνιδιών.

Τέλος, μπορεί να διοργανωθεί από το σχολείο ενημερωτική συνάντηση με την υπόλοιπη σχολική κοινότητα κατά την ημέρα εορτασμού. Στην ιστοσελίδα μπορούμε να βρούμε, να κατεβάσουμε, να αναπαράξουμε και να διανείμουμε πλούσιο έντυπο υλικό με οδηγίες προς γονείς και μαθητές καθώς και αφίσες που μπορούν να κοσμήσουν τις τάξεις και το χώρο της εκδήλωσης.

Ε΄ Δημοτικού

Στην τάξη αυτή στόχος μας είναι η παιγνιώδης προσέγγιση των εννοιών που σχετίζονται με την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου π.χ. κατάλληλος κωδικός πρόσβασης, προστασία προσωπικών δεδομένων, συνομιλία κ.λ.π..

Αρχικά, διερευνώνται οι πρότερες γνώσεις των μαθητών και μέσα από τη συζήτηση ανασκευάζονται παρανοήσεις σχετικές με τη δομή του Διαδικτύου και τη λειτουργία του. Στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να κατασκευάσουν ερωτηματολόγιο με τα οποία θα διερευνήσουν τις συνήθειες των συμμαθητών τους σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου ανακοινώνοντας τα αποτελέσματα στη σχολική κοινότητα κατά τη διάρκεια της προαναφερθείσας εκδήλωσης.

Στην Ε΄ Δημοτικού δοκιμάστηκε με αρκετή επιτυχία και βιωματικό εργαστήριο με παιχνίδι ρόλων για το FB.

Τα εργαλεία που υπάρχουν στην ιστοσελίδα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην τάξη για την εμπέδωση των όσων συζητήθηκαν μέσα από το παιχνίδι «Ιντερνετοδάσος» και μέσα από τα σχετικά κουίζ (Γενικές γνώσεις, e-safety kit, netiquette κ.λ.π.). Επίσης, μπορεί ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιήσει το Αλφαβητάρι για παιχνίδια παντομίμας ή παιχνίδια ερωτήσεων – απαντήσεων.

Δ΄ Δημοτικού

Η εισαγωγή των μαθητών της Δ΄ Δημοτικού στην ασφαλή χρήση του Διαδικτύου ξεκινά με αφορμή τις Δέκα Συμβουλές που περιλαμβάνονται στο αναρτημένο υλικό.

Μετά από κατάλληλη αφόρμηση και πολλή συζήτηση πλαισιωμένη από οπτικό υλικό σχετικά με θέματα που αφορούν τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, τον παγκόσμιο ιστό, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τις υπηρεσίες συνομιλίας κ.λ.π., ζητείται από τους μαθητές να συντάξουν τον δικό τους Δεκάλογο καλής χρήσης του Διαδικτύου για την τάξη τους.

Οι μαθητές αντέδρασαν με πολύ ενδιαφέρον και στα παιχνίδια που τους μοιράστηκαν σε μορφή φυλλαδίου στην τάξη όπως π.χ. λαβύρινθος, κρυπτόλεξο κ.λ.π.

Γ΄ Δημοτικού

Στόχος μας στην Γ΄ Δημοτικού ήταν να προλάβουμε κάποιες παρανοήσεις των μαθητών που έρχονται σε επαφή με πολλές υπηρεσίες του Διαδικτύου μέσω των γονέων ή των μεγαλύτερων αδελφών και φίλων. Έχουμε παρατηρήσει ότι οι μικροί μας μαθητές – επειδή δεν έχουν το απαραίτητο γνωστικό και εννοιολογικό υπόβαθρο – συγχέουν έννοιες του Διαδικτύου (π.χ. το Διαδίκτυο ταυτίζεται με την ιστοσελίδα). Επίσης θεωρούν τη χρήση του Διαδικτύου ως διαβατήριο στον κόσμο των μεγάλων αδελφών, των γονέων, και σίγουρα σε μια σφαίρα ανώτερη από αυτήν των υπόλοιπων συμμαθητών τους. Ως αποτέλεσμα αυτής της σχέσης αλλά και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ηλικιακής αυτής ομάδας αγνοούνται οι πραγματικές διαστάσεις του Διαδικτύου και οι τρόποι σωστής χρήσης του.

Στην τάξη αυτή μπορούν να χρησιμοποιηθούν – παράλληλα με την διδασκαλία της αναζήτησης στον παγκόσμιο ιστό και της αποστολής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αναφέρεται στο αναλυτικό πρόγραμμα – ως βοηθητικό υλικό για προβληματισμό και συζήτηση, σχετικές αφίσες από την ιστοσελίδα της Δράσης Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης.

Τέλος, προκειμένου να ξεκουραστούν οι μαθητές αλλά και να τους δοθεί ένα υλικό που θα τους θυμίζει την συζήτηση που προηγήθηκε, μπορεί ο εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει τις κατασκευές που προτείνονται στην ιστοσελίδα π.χ. κατασκευή σελιδοδεικτών, ανεμόμυλου κ.λ.π.

A'-B' Δημοτικού

«Η είσοδος στοκ κόσμο των μικρών παιδιών γίνεται μέσα από το συναίσθημα» είχε πει κάποιος παλιός δάσκαλος. Αυτή η διαπίστωση μπορεί να αποτελέσει το κλειδί και για την προσέγγιση βασικών αρχών προστασίας στο Διαδίκτυο από τους μαθητές μας.

Πολύτιμο βοηθό βρήκαμε στο παιδικό παραμύθι «Η φάρμα του Διαδικτύου» που έγραψαν η κ.Βερόνικα Σαμάρα και ο κ. Γιώργος Κορμάς και το οποίο δραματοποιήθηκε με σκηνοθέτη την κ. Σοφία Τσινάρη. Το συγκεκριμένο βιβλίο προσφέρεται ιδανικά για ανάγνωση στην τάξη.

Συμπέρασμα

Ως επιστέγασμα των όσων ειπώθηκαν και λαμβάνοντας υπόψη την αναγκαιότητα ευαισθητοποίησης των μαθητών του δημοτικού σχολείου στην ασφαλή χρήση του διαδικτύου πιστεύουμε ότι ο Πληροφορικός που καλείται να υπηρετήσει στην εκπαιδευτική αυτή βαθμίδα μπορεί να σχεδιάσει πρωτότυπες δραστηριότητες βασιζόμενος στην αγάπη του για τους μαθητές, στις παιδαγωγικές του γνώσεις του αλλά και σε πιστοποιημένο υλικό που μπορεί να αναζητήσει τόσο σε έντυπα όσο και σε ψηφιακά μέσα.

Σήμερα, παρουσιάστηκαν κάποιες ενδεικτικές διδακτικές προτάσεις που υλοποιήθηκαν και αξιολογήθηκαν μέσα στην τάξη με πολύ καλά αποτελέσματα.

Συνοψίζοντας, η ιστοσελίδα της Δράσης Ενημέρωσης και Επαγρύπνησης Saferinternet.gr μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο Δημοτικό Σχολείο δρώντας συμπληρωματικά ως διδακτική πλατφόρμα για την πρόκληση γόνιμων συζητήσεων, την ενεργητική μάθηση μέσα από το παιχνίδι, την αναζήτηση πληροφοριών, την εμπέδωση εννοιών, την εμπλοκή των μαθητών σε διαδικασίες υπεύθυνης χρήσης του Διαδικτύου.

Τα αποτελέσματα των προσπαθειών μας – όπως αξιολογήθηκαν από τους μαθητές μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων που περιγράφηκαν – τόνωσαν την ελπίδα μας ότι η e- Κοκκινোসκουφίτσα θα προχωρά στο δάσος με περισσότερη περίσκεψη και σύνεση.

Αυτή είναι η δική μας προσφορά και προσθήκη στο παραμύθι... Ένα πουλάκι στον ώμο της Κοκκινোসκουφίτσας, μια φωνούλα στο αυτί της e-Κοκκινোসκουφίτσας μας που θα της φωνάζει «Σύνδεση με σύνεση!»